

СТАНОВИЩЕ

1. Обща информация

Изготвил становището: доц. д-р Ирена Емилова Любенова, СА „Д. А. Ценов“ - гр. Свищов, хабилитирана в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.7. Администрация и управление, по научна специалност „Социално управление“.

Основание за написване на становището: участие в състава на Научното жури по защита на дисертационния труд съгласно заповед на зам.-ректор по НИДРК на Икономически университет – Варна № РД-06-15/01.02.2023 г. и решение на Научното жури от 21.02.2023 г.

Автор на дисертационния труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.7 – Администрация и управление, научна специалност „Социално управление“: Даниел Светлинов Василев.

Тема на дисертационния труд: Управление на организационната привързаност на поколение Z от сферата на бързата мода.

2. Общо представяне на дисертационен труд

Представеният дисертационен труд е в обем от 144 машинописни страници и включва: въведение, основен текст в три глави, заключение, библиографски списък от 142 източника и 11 приложения. Констатира се целенасоченост, балансиране и добра логика.

3. Публикации и участие в научни форуми

Представени са четири публикации, свързани с дисертационния труд: една научна статия и три доклада. Всички публикации са самостоятелни, с добре аргументирана авторова позиция и отразяват постиженията на дисертационния труд. С представените публикации се покриват минималните национални изисквания за ОНС „доктор“ в професионално направление 3.7. Администрация и управление.

4. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

Аналитичният фокус на дисертацията разглежда специфичен проблем на нашата действителност. Умелото аргументиране на актуалността на темата, е породено от осъзнато оценяване на важноста на изучаваните социални процеси, които налагат необходимостта от конкретни изследвания за управлението на организационната привързаност на представителите на Z поколението, заети в сферата на бързата мода в България. Концентрацията на вниманието върху трудовата удовлетвореност като променлива величина, с която се управлява организационната привързаност засилват регистрираната

научна стойност на дисертацията, но и показват възможността на докторанта да оценява една деликатна област от мениджмънта на човешките ресурси. *Целта на дисертационния труд* е коректно формулирана. Свързана е с изследване на трудовите нагласи на представителите на поколение Z, работещи в български компании за бърза мода и очертаване на основните предизвикателства и проблеми пред мениджмънта на човешките ресурси за изграждане на организационна привързаност на персонала в този сектор и извеждане на насоки за ефективно управление. *Задачите на дисертационния труд* са определени съобразно поставената цел и са намерили своята успешна реализация в разработката. *Обект на изследването в дисертационния труд* са представителите на поколение Z, заети в сферата на бързата мода в България. *Предметът на изследване в дисертационния труд* е управление на организационната привързаност на представителите на поколение Z. *Основната изследователска теза* е логична и насочва аналитичния фокус в изложението, за да отговори адекватно на необходимите изисквания на концептуалната част и организирания емпиричен материал. Формулирани са пет хипотези, които са проверени в хода на изследването. *Използваната научна литература* е цитирана коректно. Убедително са показани задълбочените проучвания и анализи на актуални специализирани публикации. *Авторефератът* коректно и точно отразява структурата и съдържанието на дисертационния труд, отговаря на изискванията и показва уменията на докторанта да синтезира и обобщава.

Стилът на изразяване е точен и ясен. Извършен е задълбочен критичен анализ на научната литература, но са утвърдени и авторови позиции с добра аргументация. Наблюдава се умело боравене с инструментариума на научните изследвания. Изследването е проведено на два етапа. Първият се свързва с пилотно проучване на проблема за организационната привързаност на представителите на Z поколението, заети в сферата на бързата мода в България. Във втория етап на изследването се прави количествено проучване. То се изразява в анкетиране на представителна извадка от Z поколението, заети в сферата на бързата мода в България. Приложени са утвърдени и широко използвани методики. Информацията е анализирана многоаспектно.

5. Идентифициране и оценяване на научните и научно – приложните приноси в дисертационния труд

Считам, че посочените приноси от докторанта отговарят на изискванията на действащата нормативна уредба за получаване на образователна и научна степен „доктор“ в Република България (чл. 6 ал. 3 от ЗРАСРБ и чл. 27 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ).

Приемам основните научни и научно-приложни приноси в дисертационния труд, които са: 1. *Извършен е анализ на състоянието на пазара на труда в сферата на бързата мода в България, като са очертани основните му участници, тенденции в развитието и са изведени проблеми, свързани с ниските нива на задържане на персонала;* 2. *Въз основа на проведено*

емпирично изследване са установени видовете организационна привързаност и нивата на трудова удовлетвореност на представителите на поколение Z и Y от сферата на бързата мода в България, като е очертан техният мотивационен профил; 3. Създаден е концептуален модел за управление на организационната привързаност на представителите на поколение Z в сферата на бързата мода; 4. Изследвано е влиянието на турбулентната икономическа среда върху организационната привързаност в сферата на бързата мода в България и са изведени препоръки с практико-приложен характер за управление на организационната привързаност на представителите на поколение Z в сферата на бързата мода в България.

6. Констатирано или неконстатирано плагиатство в дисертационния труд и автореферата

При запознаване с представените дисертационен труд и автореферат на тема: „Управление на организационната привързаност на поколение Z от сферата на бързата мода“, с автор Даниел Светлинов Василев не съм констатирала плагиатство.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси към дисертанта

Нямам съществени критични бележки, препоръки и въпроси по представения дисертационен труд.

8. Заключение

Представеният дисертационен труд: **Управление на организационната привързаност на поколение Z от сферата на бързата мода**, с автор Даниел Светлинов Василев отговаря на изискванията за присъждане на ОНС „доктор“ съгласно ЗРАСРБ, Правилника към него и Правилника на ИУ - Варна.

Констатираните убедителни и ясно диференцирани научни постижения в дисертационния труд ми дават основание да заявя **категорична положителна оценка** и да препоръчам на уважаемите членове на научното жури да подкрепят решение „ЗА“ присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.7. Администрация и управление, научна специалност „Социално управление“ на Даниел Светлинов Василев.

15.03.2023 г.
Гр. Свищов

Член на научно жури:

Заличена информация съгласно
ЗЗЛД и регламент (ЕС) 2016/ 679

/доц. д-р Ирена Емилова/

СТАНОВИЩЕ

Вх. № РД-20-280/17.03.2023г.

Относно: защита на дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ по обявена процедура от Икономически университет – Варна

1. Обща информация

1.1. Изготвил становището

Доц. д-р Радка Петрова Иванова, Икономически университет – Варна, факултет „Управление“, катедра „Управление и администрация“. Научна специалност: 05.02.20 „Социално управление“.

1.2. Основание за написване на становището

Заповед на зам.-ректора по НИДРК на Икономически университет – Варна № РД-06-15/01.02.2023г. за назначаване на състава на Научното жури и решение от първото заседание на Научното жури, състояло се на 21.02.2023 г.

1.3. Автор на дисертационния труд

Даниел Светлинов Василев, докторант към катедра „Управление и администрация“. Съгласно Заповед на Ректора на ИУ-Варна № РД 17/3102 от 26.09.2018г. е зачислен в редовна докторантура, с три години на обучение за периода 03.09.2018-03.09.2021 г. Докторантът е отчислен с право на защита съгласно заповед № РД 17-909/23.09.2021 г на Ректора на ИУ-Варна.

1.4. Тема на дисертационния труд:

„Управление на организационната привързаност на поколение Z от сферата на бързата мода“, в професионално направление 3.7. „Администрация и управление“, докторска програма „Социално управление“.

Научен ръководител: доц. д-р Десислава Серафимова, катедра „Управление и администрация“, ИУ-Варна

2. Общо представяне на дисертационния труд

Становището е написано съгласно изискванията на чл. 27, ал. 2 от Правилника за прилагане на закона за развитие на академичния състав в Република България и уведомително писмо за решението от заседанието на Научното жури, състояло се на 21.02.2023 г.

Дисертационният труд е фокусиран върху изследване и анализ на поколение Z и управление на неговата организационна привързаност в сферата на бързата мода. В структурно отношение представената разработка има класически формат: състои се от заглавна страница; съдържание, увод; три глави; заключение, в което е представено резюме на получените резултати; библиография и приложения. Изложението проследява логическата линия на увода и прави дисертационния труд стройно, логическо и задълбочено изследване, състоящо се от 144 страници, подкрепени с графичен, табличен и обработен по подходящ начин емпиричен материал. Анализирани са 142 литературни и информационни източника, от които само 3 са на български език, 11 са интернет сайтове. Разработени са 11 приложения, с които дисертантът подкрепя направените от него изводи и препоръки. Дисертационният труд съдържа научно-

приложни резултати, представляващи оригинален принос на автора, който демонстрира способност за провеждане на самостоятелни научни изследвания.

3. Публикации и участие в научни форуми:

Основните резултати от направеното изследване по темата на дисертационния труд са представени в три доклада и една статия. Дисертантът е участвал в две конференции, организирани от ИУ-Варна и от НВУ Велико Търново. Статията е публикувана в сп. Известия на ИУ-Варна. Чрез публикациите научноизследователската работа на Даниел Василев получава публичност и се осигурява възможност заинтересованите страни да се запознаят с постигнатото от него до момента. Представените публикации отговарят на количествените изисквания по чл. 35, ал. 1, т. 1-4 от Правилника за развитие на академичния състав на ИУ-Варна.

4. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

В дисертационния труд е разгледан значим практически проблем и са направени предложения за научно-приложни решения. Всяка от трите глави е оформена с параграфи. Подчертана е авторовата позиция по разглежданата тема. Ясно са формулирани обектът, предметът, целта и задачите на изследването, които след това са развити в дисертационния труд. Защитена е дефинираната теза, че *успешното управление на организационната привързаност на представителите на поколение Z, заети в български вериги от сферата на бързата мода, предполага да се увеличат нивата на общата им трудова удовлетвореност. В резултат на това се очаква представителите на Z поколението да се задържат по-дълго време при своя работодател, тоест – намаляване нивата на текучество на персонала в сектора.* Посочени са ограниченията на изследването, етапите и инструментариума за провеждането му.

В *първа глава* са изведени основни теоретични аспекти, отнасящи се до управленските аспекти и взаимовръзките между организационна привързаност, трудова удовлетвореност и текучество на персонала. Характеризирани са особеностите на очакванията и нагласите на представителите на поколение Z към работната среда и работодателите. Във *втора глава* се анализират резултатите от пилотните проучвания на нагласите за организационна привързаност и трудова удовлетвореност на две фокусни групи – мениджъри и представители на поколение Z, както и значимостта на информацията от вътрешнофирмените проучвания. Конструирани са инструментариум за осъществяване на изследването на организационната привързаност на представителите на поколение Z в сферата на бързата мода и е обоснован размерът на извадката за проучването. В *трета глава* са апробирани петте изследователски хипотези и са изведени насоки за усъвършенстване на управлението на организационната привързаност на поколение Z в сферата на бързата мода в България.

Значителният обем литературни и интернет източници, използвани от дисертантът, са анализирани и обобщени по подходящ начин. Това показва, че той притежава задълбочени теоретични знания в изследваната област.

Авторефератът е с обем 50 страници. Коректно и пълно отразява структурата на изследването, изводите и препоръките, които дисертантът е направил. Правилно са оформени приносите и публикациите по дисертационния труд.

В **лексикално и стилово отношение** считам, че дисертационният труд и авторефератът са разработени съобразно съвременния академичен стил на писане, характеризират се с разбираем научен език, целесъобразно използване на

терминологията в областта на управлението на организационната пригодност на младите хора в сферата на бързата мода в България. Коректно са цитирани използваните литературни и информационни източници в разработката.

5. Идентифициране и оценяване на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд

Приемам посочените от дисертанта приноси (автореферат, стр. 49), които могат да се разглеждат в теоретичен аспект (обогащане на теоретичните постановки за организационната привързаност и трудовата удовлетвореност), научно-приложен аспект (разработване на концептуален модел за управление на организационната привързаност на поколение Z в сферата на бързата мода) и практико-приложен аспект (препоръки за управление на организационната привързаност и удовлетворението от труда на поколение Z в тази сфера в България в съответствие с турбулентността на икономическата среда).

6. Констатирано или неконстатирано плагиатство в дисертационния труд и автореферата

Не е констатирано плагиатство в дисертационния труд и в автореферата, представени от Даниел Василев.

7. Критични бележки и препоръки

На места текстът на дисертационния труд и на автореферата се нуждае от техническа редакция.

8. Въпроси към дисертанта

Към дисертанта бих искала да отправя следния въпрос: В дисертационния труд правите извода, че е изключително трудно управление на рационалната привързаност чрез хигиенни и мотивационни фактори (стр. 95). Бихте ли посочили в такъв случай как би могло да се въздейства върху нея от страна на организациите?

9. Заключение

Общото ми впечатление от представения дисертационен труд на тема „Управление на организационната привързаност на поколение Z от сферата на бързата мода“ е, че е налице теоретичен анализ и синтез на актуална управленска проблематика. Дисертационният труд притежава необходимите качества на самостоятелно научно изследване. В него се съдържат приноси с научно-теоретичен, научно-приложен и практико-приложен характер. Решени са поставените задачи и е реализирана изследователската теза. Изразявам положителното си отношение към представения дисертационен труд и предлагам да бъде присъдена образователна и научна степен „доктор“ на Даниел Светлинов Василев.

Заличена информация съгласно
ЗЗЛД и регламент (ЕС) 2016/ 679

17.03.2023 г.
гр. Варна

Член на научното жури: .....
(доц. д-р Радка П. Иванова)

СТАНОВИЩЕ

придобиване на образователна и научна степен „доктор“ по обявена процедура от
Икономически университет – Варна,
Област на висшето образование: Социални, стопански и правни науки
Професионално направление: 3.7 Администрация и управление
Докторска програма: „Социално управление“

1. Обща информация:

Изготвил становището: доц. д-р Велислава Николаева, ВСУ „Ч. Храбър“
Основание за написване на становището: Заповед на Зам.-ректора по НИДРК на ИУ-Варна № РД 06-15/ 01.02.2023 г.
Автор на дисертационния труд: Даниел Светлинов Василев
Тема на дисертационния труд: Управление на организационната привързаност на поколение Z от сферата на бързата мода

2. Общо представяне на дисертационния труд

Обем на дисертационния труд: 144 страници.
Структура на дисертационния труд: Въведение; три глави с общо 10 параграфа; заключение; списък с използвана литература, 11 приложения. Първа глава – 32 стр., втора глава – 52 стр., трета глава – 34 стр.
Библиографска справка към представения дисертационния труд: Общ брой използвани източници – 142, от тях на кирилица – 3, на латиница – 129, електронни – 10.
Актуалност, предмет, обект, цел и задачи на дисертационното изследване: Ясно и коректно дефинирани.
Заявена авторова теза: Да. Формулирана авторова теза и 5 хипотези.
Заявен изследователски проблем: Да
Посочени методология и методика на дисертационното изследване: Да
Посочени ограничителни условия на дисертационното изследване: Да

3. Публикации и участие в научни форуми:

По темата на дисертационния труд са посочени 4 самостоятелни публикации в нереферирани научни издания (1 статия и 3 доклада). Публикациите не са ми представени

за преглед, ала наименованията им изцяло съответстват на темата на дисертационния труд. Приемам публикациите като отговарящи на минималните изисквания, съгласно чл. 26, ал. 2 и ал. 3 на Закона за развитие на академичния състав в Република България, за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, и съответстващи на количествените изисквания по чл. 35, ал. 1, т. 1-4 от Правилника за развитие на академичния състав в ИУ-Варна.

4. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

Дисертацията представлява завършен научен труд с логически обвързан и коректно представен текст, който е структурно и съдържателно издържан.

В първа глава се изследват теоретичните основи на изследователския проблем. Ясно личи умението на докторанта да работи с научна литература, да систематизира и синтезира информация. Акцент е поставен върху релацията „организационна привързаност – текучество на персонала – трудова удовлетвореност“. Заявена е авторвата позиция относно същността на организационната привързаност, инструментите и подходите за нейното измерване. Ясно аргументиран е изследователския метод на дисертационното изследване, който е представен в методически и методологически план. Изследвано е поколение Z, като са идентифицирани и анализирани ключови характеристики, свързани с организационната му обвързаност.

Във втора глава се представя обектът на изследване. Критично и проблемно анализирани са известни търговски вериги за бърза мода, опериращи на българския пазар. Идентифицирани са трите най-често срещани длъжности в тях, а именно – управител, ръководител на отдел и продавач-консултант. Проведени са проучвания на степента на организационна привързаност и удовлетвореност на работното място на служители от поколение Z. Изведени са резултати от фокус група „мениджъри“ относно поведението в трудова среда на представители на поколение Z, както и такива на самите представители на поколение Z за себеопределянето им в трудовата среда. Систематизира ни са влияещи фактори, които описват поведението в работния процес.

Изследвани са следните зависимости:

- между организационната привързаност и общата удовлетвореност.
- между общата удовлетвореност, хигиенните и мотивационните фактори.
- разликата между мотивационния профил на поколение Z и Y.
- връзката между външна среда и организационна привързаност.

Идентифицирани са топ 5 фактора, влияещи върху нивата на общата трудова удовлетвореност.

В последната част от разработката са представени резултатите от дисертационното изследване и проверката на формулираните хипотези. Посочени са аргументи в защита на авторвата теза, че управлението на организационната привързаност на представителите на поколение Z, заети в сектора на бързата мода, води до увеличаване на общата им трудова удовлетвореност и е предпоставка за намаляване на текучеството на персонала.

Направената от докторанта проверка на формулираните хипотези, показва че:

- Съществува връзка между афективната и нормативната организационна привързаност и удовлетвореността от труда в изследвания сектор при поколенията Z и Y.
- Общата трудова удовлетвореност се влияе еднакво от мотивационните и хигиенните фактори, като съществуват разлики в мотивационния профил на двете категории персонал.

- Проектирането на работата (професията) влияе върху трудовата удовлетвореност.
- Външната среда влияе върху нивата на организационна привързаност.

От изложението на дисертационния труд ясно личи задълбочеността на теоретичните и аналитични знания и умения на кандидата.

Авторефератът вярно и коректно отразява изложението на дисертационния труд.

5. Идентифициране и оценяване на научните и научно – приложните приноси в дисертационния труд;

Формулирани са 4 приноса на докторанта. Същите са посочени само в автореферата.

Приемам ги за дело на докторанта, ала смятам, че те могат да се прецизират. Смятам, че един от приносите му е научен и свързан с надграждане на теоретичното знание в областта на организационната обвързаност. Приемам и един научно-приложен принос, който е свързан с разработения концептуален модел за управление на организационната привързаност на представителите на поколение Z в сферата на бързата мода. Останалите приноси са приложни и са свързани съответно с проведените от него анализи на пазара на труда в сферата на бързата мода и с установените зависимости между факторите, определящи организационната привързаност и особеностите на поколение Z.

6. Констатирано или неконстатирано плагиатство в дисертационния труд и автореферата:

Не е установено плагиатство в дисертационния труд или в автореферата.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси:

Има несъществени по отношение на качеството на дисертационния труд технически неточности (на места различен вид на кавичките, различен шрифт, граматически неточности, не навсякъде текстът е двустранно подравнен).

Препоръчвам на докторанта да продължи работата си в областта на организационната привързаност и в други икономически сектори и да представи резултатите в монографичен труд.

8. Заключение

Представеният дисертационен труд е в пълно съответствие с изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав в ИУ-Варна. С абсолютна убеденост предлагам на уважаемото научно жури да подкрепи присъждането на ОНС „доктор“ на Даниел Василев по Професионално направление: 3.7 Администрация и управление Докторска програма: „Социално управление“.

Заличена информация съгласно
ЗЗЛД и регламент (ЕС) 2016/ 679

Изготвил: .....
(доц. д-р Велислава Николаева)